

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

Jelen előterjesztés csak tervezet, amelynek közigazgatási egyeztetése folyamatban van. A minisztériumok közötti egyeztetés során az előterjesztés koncepcionális kérdései is jelentősen módosulhatnak, ezért az előterjesztés jelen formájában nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

A dokumentum célja a társadalmi egyeztetés elindítása és a jogalkotási folyamat átláthatóvá tétele, amelynek alapján, illetve eredményeként a mellékelt tervezet valamennyi tartalmi és formai eleme módosulhat!

2016. évi.....törvény

a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvénynek az Emberi Jogok Európai Bíróságának a Varga és társai kontra Magyarország ügyben hozott ítéletéhez kapcsolódó módosításáról

1. §

(1) A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) a következő 10/A. és 10/B. §-sal és az azt megelőző alcímmel egészül ki:

„Kártalanítás az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt

10/A. § (1) Kártalanítás jár az elítéltnak vagy az egyéb jogcímen fogvatartottnak a fogvatartása során a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más nem megfelelő elhelyezési körülmény (a továbbiakban: alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény) által előidézett sérelem miatt. A kártalanítás minden egyes, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között eltöltött nap után jár. A kártalanítás megfizetésére az állam köteles.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott jogcímen további kártérítésnek vagy sérelemdíjnak helye nincs, de az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott jogosult az ezt meghaladó igényét polgári bíróság előtt érvényesíteni.

(3) A kártalanítás egy napra eső összege legalább nyolcszáz forint, de legfeljebb ezeröttszáz forint. A kártalanítás egy napra eső összegének megállapításakor figyelembe kell venni azokat az egyéb elhelyezési körülményeket is, amelyek a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya mellett az embertelen bánásmódnak minősülő elhelyezés előidézésében közrehatottak. Ilyen körülmény különösen az, ha a zárkában vagy a lakóhelyiségben

- a) az illemhely nincs elkülönítve,
- b) nincs biztosítva a megfelelő szellőztetés, világítás vagy fűtés, vagy
- c) rovarok vannak.

(4) A kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezés megszűnt. E határidő elmulasztása jogvesztő.

(5) A kártalanítás iránti igény benyújtására az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott és védője jogosult. A kártalanítás iránti igényt írásban a fogvatartás helye szerinti bv. intézetnél, ha pedig az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott már szabadult, annál a bv. intézetnél kell benyújtani, ahonnan a szabadítást történt. A kérelemben nyilatkozni kell arról, hogy az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott javára az alapvető jogokat sértő elhelyezési

körülmények miatt kártérítést vagy sérelemdíjat ítélt-e meg a bíróság, és ha igen melyik bíróság, milyen ügyszámon.

(6) A kártalanításból történő kielégítésnek kizárólag

- a) azzal a bűncselekménnyel összefüggésben megítélt polgári jogi igény, illetve a polgári bíróság által jogerősen megítélt kártérítés vagy sérelemdíj erejéig van helye, amely miatt kiszabott szabadságvesztés végrehajtása tekintetében a kártalanítást megállapítják, továbbá
- b) a gyermektartásdíj behajtása iránti végrehajtási eljárásban érvényesített követelés erejéig van helye.

(7) A (6) bekezdésben meghatározott esetben, ha a kártalanítás összege nem fedezi a kielégítendő követeléseket, a gyermektartásdíj iránti követelést a polgári jogi igényt, illetve a kártérítést vagy sérelemdíjat megelőzően kell kielégíteni.

10/B. § (1) A megítélt kártalanítás kifizetése iránt az igazságügyért felelős miniszter intézkedik.

(2) A kifizetés iránti intézkedések körében az igazságügyért felelős miniszter a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar hivatali szerve által vezetett nyilvántartásából adatokat kér arra vonatkozóan, hogy az elítélttel vagy az egyéb jogcímen fogvatartottal szemben gyermektartásdíj behajtása iránt van-e szünetelő vagy folyamatban lévő végrehajtási eljárás, és ha igen milyen ügyszámon és ki az illetékes végrehajtó.

(3) Ha (2) bekezdés szerinti adatközlés vagy a büntetés-végrehajtási bíró tájékoztatása alapján adat merül fel arra vonatkozóan, hogy gyermektartásdíj vagy a polgári jogi igény, illetve a bűncselekmény miatt megállapított kártérítés vagy sérelemdíj behajtása iránt végrehajtási eljárás indult, az igazságügyért felelős miniszter az illetékes végrehajtót értesíti az adós javára megítélt kártalanításról, és hogy annak terhére mely követelések kielégítése érdekében van helye követelés lefoglalásának. Ez esetben a kifizetésre csak a végrehajtó ennek lefoglalására irányuló végrehajtási cselekményének foganatosítását követően – a 10/A. § (7) bekezdésben foglaltakra figyelemmel – kerülhet sor.

(4) Ha a büntetés-végrehajtási bíró határozatában úgy rendelkezett, hogy részben vagy egészben meg nem térített polgári jogi igényt, illetve bűncselekmény miatt megállapított kártérítést vagy sérelemdíjat a kártalanítás összegéből le kell vonni, az ennek megfelelő összeget a polgári jogi igény, illetve a bűncselekmény miatt megállapított kártérítés vagy sérelemdíj jogosultja részére, a kártalanítási összeg fennmaradó részét az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott részére kell kifizetni. A kifizetésre csak a végrehajtó ennek lefoglalására irányuló végrehajtási cselekményének foganatosítását követően – a 10/A. § (7) bekezdésben foglaltakra figyelemmel – kerülhet sor.

(5) A kifizetés történhet az elítéltnak vagy az egyéb jogcímen fogvatartottnak, illetve a polgári jogi igény vagy a bűncselekmény miatt megállapított kártérítés vagy sérelemdíj

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány állásponjtjának.

jogosultjának rendelkezése szerint az általuk megjelölt számlaszámra utalással vagy készpénzben. Ha az elítelt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott még fogva van, kérheti a kártalanítás összegének letéti számlájára való átutalását.

(7) Az igazságügyért felelős miniszter kezelheti a gyermektartásdíj és a polgári jogi igény, illetve a bűncselekmény miatt megállapított kártérítés vagy sérelemdíj végrehajtásával kapcsolatos adatokat.”

(2) A Bv. tv. 10/A. §-a a következő (7) bekezdéssel egészül ki:

„(7) A kártalanítás iránti igény benyújtásának feltétele az is, hogy az elítelt vagy az előzetes letartóztatott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt a 144/B. §-ban meghatározott panaszt előterjessze a bv. intézet parancsnokához.”

2. §

A Bv. tv. a következő 70/A. és 70/B. §-sal és az azt megelőző alcímmel egészül ki:

„Kártalanítási eljárás az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelem orvoslására

70/A. § (1) A büntetés-végrehajtási bíró az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelmek miatt az elítelt kártalanításáról az elítelt vagy a védő kérelmére dönt. A büntetés-végrehajtási bíró iratok alapján is meghozhatja a döntést, az eljárásban az (4) bekezdés kivételével bírósági titkár nem járhat el.

(2) A kérelmet a bv. intézet a véleményével tizenöt, ha a kérelem több fogva tartó intézetet érint, harminc napon belül továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz. A véleményhez csatolni kell a fogvatartotti nyilvántartás kivonatát az elítelt által kifogásolt időszak elhelyezési körülményeire vonatkozó adatokról.

(3) Ha adat merül fel arra, hogy az elítelt javára az alapvető jogot sértő elhelyezési körülmények miatt a bíróság kártérítést vagy sérelemdíjat ítélt meg, vagy az Emberi Jogok Európai Bírósága az államot kártérítésre kötelezte, a büntetés-végrehajtási bíró a döntés előtt beszerzi a vonatkozó határozatokat.

(4) A büntetés-végrehajtási bíró az elhelyezési körülményeket összességükben értékeli, és az okozott sérelem mértékének megfelelően határozza meg a kártalanítás napi tételének az összegét, majd ezt követően állapítja meg a kártalanítás összegét a kártalanítás napi tételének és az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között fogvatartásban töltött időnek a szorzataként. Az így megállapított kártalanítás megfizetésére az államot kell kötelezni.

(5) A büntetés-végrehajtási bíró a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül az iratok alapján elutasítja, ha a kérelem elkésett.

(6) Ha az elítélt szabadult, az eljárást a szabadítást végző bv. intézet székhelye szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró folytatja le, de az elítélt vagy a védő ilyen irányú külön kérelmére az elítélt lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró jár el.

(7) A bűnügyi költséget az állam viseli.

(8) Az (1)-(7) bekezdést értelemszerűen alkalmazni kell a szabálysértési elzárást töltő elkövető, valamint az előzetesen letartóztatott és a rendbíróság helyébe lépő elzárásra kötelezett kártalanítás iránti igényének elbírálására.

70/B. § (1) Ha az elítélttel szemben a büntetőügyben eljáró bíróság a sértett vagy örököse javára polgári jogi igényt ítélt meg, vagy a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasította, a büntetés-végrehajtási bíró tizenöt napos határidő megadásával nyilatkoztatja a sértettet arról, hogy az elítélt a polgári jogi igényt, vagy ha a bűncselekménnyel okozott kár vagy sérelemdíj megtérítése iránt keresetet indított a polgári bíróság által megítélt kártérítést vagy sérelemdíjat teljesítette-e, és ha a teljesítés nem vagy csak részben történt meg, igényt tart-e a még fennálló követelés kielégítésére az elítélt részére esetlegesen megítélendő kártalanítás összegéből.

(2) Az (1) bekezdés szerinti esetben a büntetés-végrehajtási bíró felhívja a sértettet arra, hogy a megfizetés iránti igényét összegeként jelölje meg, illetve csatolja a polgári jogi igény, illetve a bűncselekmény miatt megállapított kártérítés vagy sérelemdíj teljesítésével összefüggésben rendelkezésre álló egyéb iratokat. A büntetés-végrehajtási bíró, ha az iratok alapján dönt, a polgári jogi igény, illetve a bűncselekmény miatt megállapított kártérítés vagy sérelemdíj megtérítésével kapcsolatosan beszerzi az elítélt nyilatkozatát.

(3) Ha a sértett igényt tart a polgári jogi igényből, illetve a bűncselekmény miatt megállapított kártérítésből vagy sérelemdíjból eredő még fennálló követelés kielégítésére, a büntetés-végrehajtási bíró a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar hivatali szerve által vezetett nyilvántartásából adatszolgáltatást kér arra vonatkozóan, hogy az elítélttel szemben e követelések behajtása iránt van-e szünetelő vagy folyamatban lévő végrehajtási eljárás, és ha igen milyen ügyszámon és ki az illetékes végrehajtó.

(4) A (1) bekezdésben meghatározott esetben a büntetés-végrehajtási bíró eljárására az 50. § (1) bekezdés *d)* pontjában megállapított határidő hatvan nappal meghosszabbodik. Ha a sértett megkeresése hatvan napon belül nem vezetett eredményre, a büntetés-végrehajtási bíró a polgári jogi igény, illetve a bűncselekmény miatt megállapított kártérítés vagy sérelemdíj megtérülésének figyelmen kívül hagyásával hozza meg a döntést.

(5) A büntetés-végrehajtási bíró a határozatban a kártalanítás összegéből a még fennálló követelés erejéig a polgári jogi igény, illetve a bűncselekmény miatt megállapított kártérítés vagy sérelemdíj jogosultja javára történő kifizetésről rendelkezik, ha

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

- a) a sértett javára megítélt polgári jogi igényt, illetve a bűncselekmény miatt megállapított kártérítést vagy sérelemdíjat az elítélt még nem vagy csak részben teljesítette, és
- b) e követelések behajtása iránt végrehajtási eljárás nem indult, továbbá
- c) az elítélt vagy védője ilyen irányú védekezését vizsgálva megállapította, hogy a Polgári Törvénykönyv szerinti általános elévülési idő még nem telt el.

(6) A büntetés-végrehajtási bíró a határozatban a kifizetésre az igazságügyért felelős minisztert hívja fel a határozat kézbesítésétől számított hatvan napos határidő kitűzésével.”

3. §

A Bv. tv. a következő 75/A. §-sal és az azt megelőző alcímmel egészül ki:

„Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz elbírálása során hozott átszállítási határozat felülvizsgálata

75/A. § (1) Az elítéltnak vagy védőjének a bv. intézet parancsnokának az átszállításról szóló határozatával szembeni bírósági felülvizsgálati kérelmét a büntetés-végrehajtási bíró az iratnak a hozzá érkezésétől számított öt napon belül bírálja el.

(2) A bűnügyi költséget az állam viseli.

(3) Az (1)-(2) bekezdést alkalmazni kell az előzetesen letartóztatott vagy védője kérelmének elbírálására is.”

4. §

A Bv. tv. a következő 144/B. §-sal és az azt megelőző alcímmel egészül ki:

„Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz

144/B. § (1) Az elítélt az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt – írásban – közvetlenül panasszal élhet a bv. intézet parancsnokához.

(2) A panaszt tizenöt napon belül kell elbírálni. A bv. intézet parancsnoka a panasz alapján, ha annak helyt ad, az elhelyezési körülmények javítása érdekében megteszi a szükséges intézkedéseket.

(3) Ha a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiányából eredő alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszüntetése az adott bv. intézeten belül nem oldható meg, a bv. intézet parancsnoka – a BVOP elhelyezésért felelős szakterületének egyetértésével – határozattal az elítélt más bv. intézetbe való átszállításáról dönthet. Az átszállításáról való döntés során figyelemmel kell lenni az elítélt kapcsolattartási jogára.

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

(4) Ha az átszállítás az elítélt kapcsolattartás jogát sérti, az elítélt és a védője a határozattal szemben a büntetés-végrehajtási bíróhoz felülvizsgálati kérelmet nyújthat be.”

5. §

(1) A Bv. tv. 187/A. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Ha a szabadságvesztés céljának megvalósulása ilyen módon is biztosítható, a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége, illetve ennek kizárása vagy kizártsága esetén a szabadulás várható időpontja előtt reintegrációs őrizetbe helyezhető az az elítélt

- a) akit gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre,
- b) akit nem többszörös visszaesőként ítélték el,
- c) akit nem a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték el,
- d) aki nyolc évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztést tölt, és
- e) aki a reintegrációs őrizetbe helyezést vállalja.”

(2) A Bv. tv. 187/A. §-a a következő (1a) bekezdéssel egészül ki:

„(1a) A reintegrációs őrizet időtartama

- a) legfeljebb egy év, ha az elítélt gondatlan bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztést tölt,
- b) legfeljebb tíz hónap, ha elítéltet első ízben ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre vagy visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő,
- c) legfeljebb hat hónap, ha az elítélt visszaeső.”

6. §

A Bv. tv. 390. §-a a következő (8) bekezdéssel egészül ki:

„(8) Ha az előzetesen letartóztatott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt panasszal élt, a bv. intézet parancsnoka – a BVOP elhelyezésért felelős szakterülete egyetértésének kikérését követően – az előzetesen letartóztatott más bv. intézetbe való átszállításáról a rendelkezési jogkör gyakorlójának a hozzájárulásával határozhat. Ez esetben a panasz elbírálására és a határozat meghozatalára harminc nap áll rendelkezésre.”

7. §

A Bv. tv. 436. §-a a következő (10) bekezdéssel egészül ki:

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

„(10) E törvénynek a ... 2016. évi ... törvény 1. § (1) bekezdésével megállapított 10/A. § szerinti kártalanítási igény benyújtására az az elítélt és egyéb jogcímen fogvatartott is jogosult,

a) akinek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül szűnt meg,

b) aki az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az Emberi Jogok Európai Bíróságához nyújtott be kérelmet, ha a kérelmet a Bíróság a módosítás hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, kivéve, ha a fogvatartott a Bírósághoz címzett kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és a kérelem beérkezésekor a jogsértés megszűnésétől számítottan több mint egy év telt el.”

Záró rendelkezések

8. §

(1) Ez a törvény – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – 2017. január 1-jén lép hatályba.

(2) Az 1. § (2) bekezdése 2018. január 1-jén lép hatályba.

INDOKOLÁS

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) az elmúlt időszakban több olyan ítéletet hozott, amely elmarasztalta Magyarországot az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: Egyezmény) 3. cikkének megsértése miatt, elsősorban a büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltsága miatt nem megfelelő elhelyezési körülményekre hivatkozva. A Bíróság 2015. március 10-én hozta meg vezető ítéletét a Varga és társai kontra Magyarország ügyben a börtönzsúfoltságot kifogásoló panaszokról, melyben hazánkat a nem megfelelő fogvatartási körülmények megszüntetésére, valamint hatékony preventív, illetve kompenzációs jogorvoslat kialakítására hívta fel.

A Bíróság vezető ítéletében meghatározott követelményeknek való megfelelés érdekében többirányú megoldási terv készült, amelynek célja, hogy a börtönzsúfoltság felszámolását szolgáló férőhely-bővítési programot kiegészítve a jogalkotás eszközeivel is segítse a probléma felszámolását és a hatékony jogorvoslati rendszer kiépítését.

Az előterjesztés által bevezetett módosítások közül elsőként a reintegrációs őrizet alkalmazási körének kiterjesztését érdemes kiemelni, amelynek révén az elítéltek korábbinál szélesebb köre lesz e kedvezménybe bevonható, illetve a hatályos szabályozásnál hosszabb idő lesz reintegrációs őrizetben tölthető. Ezen változtatások révén az érintett elítéltek vonatkozásában a büntetés-végrehajtási intézetben (a továbbiakban: bv. intézet) töltött időtartam csökkenthető, mely így hozzájárul a telítettség enyhítéséhez.

Preventív eszközként kerül bevezetésre a zsúfolt elhelyezési körülmények miatti panasz bv. intézet parancsnokához való benyújtásának lehetősége. Ha a parancsnok a panasznak helyt ad, az elhelyezési körülmények javítása vagy ellensúlyozása érdekében a lehetőségekhez mérten megteszi a szükséges intézkedéseket.

Végül harmadik fontos újításként meg kell említeni az újonnan bevezetendő, a zsúfolt elhelyezési körülmények miatti jogsérelemmel arányban álló, hatékony kompenzációt biztosító kártalanítási eljárást. Az eljárás során a pénzbeli kártalanítás mértékét napi tétel törvényi rögzítése mellett a büntetés-végrehajtási bíró határozza meg az Egyezmény 3. cikkébe ütköző fogvatartási körülmények között töltött fogvatartási napok szorzataként.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

A módosítás annak elérésére, hogy a Bíróság helyett hazai fórum előtt legyenek orvosolhatók a zsúfolt körülmények közötti fogvatartás miatti jogsérelmek, egy új, sui generis jogintézményként vezeti be a jogsérelemmel arányban álló, hatékony kompenzációt biztosító kártalanítási eljárást. A kártalanítás a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendeletben meghatározott négy négyzetméter élettér nem biztosított, illetve ehhez esetlegesen kapcsolódó más nem megfelelő elhelyezési körülmény miatt bekövetkezett sérelem (a továbbiakban együtt: az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények) miatt jár az elítéltnak és az egyéb jogcímen fogvatartottnak. Az egyéb nem megfelelő elhelyezési körülmények példálózó jelleggel kerülnek felsorolásra a Bíróság esetjoga alapján. A

kártalanítás minden olyan napra jár, amelyet az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött.

Kártalanítás iránti igény az alapvető jogokat sértő elhelyezés megszűnésétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül érvényesíthető. E kártalanítás iránti igény érvényesítése esetén ugyanilyen jogcímen további kártérítésnek vagy sérelemdíjnak nincs helye. A kártalanítás iránti kérelem előterjesztésére az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott és védője jogosult a fogvatartást foganatosító bv. intézetnél, ha pedig az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott már szabadult, annál a bv. intézetnél, ahonnan a szabadítás megtörtént.

A módosítás (2) bekezdése – 2018. január 1-jei hatálybalépéssel a kártalanítás iránti igény benyújtásának formai feltételeként, a fogvatartott az egyezményesértő elhelyezés miatt merítse ki a sérelem elhárítását még preventív eszközként lehetővé tévő speciális panaszjogát. A börtönfejlesztések eredményeként ugyanis 2018. január 1-jétől már reálisan számolni lehet azzal, hogy lesz olyan kapacitással rendelkező büntetés-végrehajtási intézet, ahova a fogvatartott a kapcsolattartási jogának a sérelme nélkül átszállítható.

A szabályozás a kártalanítás egy napi összegét 800 forinttól 1.500 forintig terjedően határozza meg, teret engedve a bírói mérlegelésnek. Az összeghatárok az Eurostat adatait alapul véve, a magyarországi átlagkeresetre tekintettel kerültek meghatározásra úgy, hogy a Bíróság által elvárt „ésszerű összeg” követelményének is eleget tegyenek, így a megítélhető kártalanítás nem lehet indokolatlanul alacsony. A kártalanítás egy napra járó összegének megállapításánál a rendelkezésre álló élettér mellett – összhangban a Bíróság ítélkezési gyakorlatával – a fogvatartás egyéb körülményeit is figyelembe kell venni. Így a maximálisan kiszabható napi tétel felé mozdul el az összeg, ha a nem megfelelő élettér mellett például a zárkában nem biztosított a megfelelő szellőztetés, világítás vagy fűtés, nincs elkülönítve az illemhely, illetve ha a rovarok jelenléte súlyosbítja a szűkös fogvatartási körülményeket.

A módosítás rendelkezik arról is, hogy a kártalanítással szemben milyen követelések kielégítésének van helye. Ezek a következők:

- gyermektartásdíj behajtása iránti végrehajtási eljárásban érvényesített követelés,
- azzal a bűncselekménnyel összefüggésben megítélt polgári jogi igény, illetve a polgári bíróság által jogerős megítélt kártérítés vagy sérelemdíj, amely miatt kiszabott szabadságvesztés végrehajtása tekintetében a kártalanítást megállapították.

A kártalanítás összegével szembeni beszámítás, illetve követelés kielégítés lehetősége a Selmouni-ügyben a Bíróság Nagykamarája előtt is felmerült, amely kimondta, hogy a 41. cikk alapján megítélt kártérítésnek mentesnek kell lennie bármiféle végrehajtás alól, mivel ellentmondást generálna, ha pl. a harmadik cikk megsértése okán a kártérítés ugyan megítélésre kerül, azonban a tagállam ezen összeg tekintetében nemcsak adós, hanem egyben hitelező is lenne. Az Európa Tanács szakértői a fogvatartott oldalán fennálló esetleges külső tartozások rendezésével kapcsolatban úgy nyilatkoztak, hogy a magánszemélyek bírósági döntésen alapuló követeléseinek esetén látnak lehetőséget a megítélt összegből való levonásra, azonban az államnak fennálló tartozások esetén ezt nem tartották lehetségesnek. Mindazonáltal még a magánszemélyek követelése esetében sem célszerű intézményesítetten lehetővé tenni a kielégítést a kártalanítás összegéből, ugyanakkor a társadalmi igazságosság elve megalapozza, hogy a bűncselekménnyel a sértettnek okozott sérelem kompenzálására a büntetőügyben megítélt polgári jogi igény, illetve a polgári bíróság által megítélt kártérítés vagy sérelemdíj kielégíthető legyen a kártalanítás

összegéből. Második esetkörként ugyanígy megalapozhatja a kielégítést a gyermek eltartását szolgáló tartásdíj igény, sőt a gyermek mindenekfelett álló érdeke okán elsőbbséget is érdemel a gyermektartásdíj behajtása iránti követelés a kielégítés során.

A módosítás rendelkezik továbbá a kártalanítás kifizetéséről, amely iránti intézkedést az igazságügyért felelős miniszter feladatkörébe telepíti. A kifizetésről a határozat kézbesítésétől számított hatvan nap áll rendelkezésre. A kifizetés előtt a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar hivatali szerve által vezetett nyilvántartásból adat lekéréssel meg kell győződni arról, hogy a kártalanításra jogosulttal szemben gyermektartásdíj behajtása iránt van-e szünetelő vagy folyamatban lévő végrehajtási eljárás.

A 2. §-hoz

A kártalanítás iránti kérelmet a büntetés-végrehajtási intézet véleményével tizenöt, ha több fogva tartó intézet is érintett, harminc napon belül továbbítja a büntetés-végrehajtási bírónak. A véleményhez csatolni kell közhiteles fogvatartási nyilvántartás alapján készített a fogvatartott elhelyezésére vonatkozó kivonatot, valamint azon egyéb iratokat, amelyek a jogalap megítéléséhez szükségesek.

A kártalanítás iránti kérelem elbírálását a módosítás a büntetés-végrehajtási bírói eljárások közé illeszti be. A büntetés-végrehajtási bíró ugyanis független, pártatlan fórumként jár el, ugyanakkor egyszerű eljárás keretében, rövid határidővel sor kerülhetne sor a sérelem orvoslására. Az eljárásra a fogvatartás helye, ha pedig a fogvatartott szabadult, a szabadítást intézőbüntetés-végrehajtási intézetnek a székhelye szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró lesz illetékes. További előnye e megoldásnak, hogy a büntetés-végrehajtási bíró speciális ismeretekkel és tapasztalattal rendelkezik az értékelhető körülmények számbavételekor. A büntetés-végrehajtási bíró iratok alapján is meghozhatja a döntést, mely esetben az eljárásra bírósági titkár is jogosult. Az eljárás egyebekben illeszkedik a büntetés-végrehajtási bírói eljárások általános szabályaihoz.

A büntetés-végrehajtási bírónak minden olyan iratot be kell szerezni, ami a követelés jogalapját érinti, így pl. ha zsúfolt fogvatartási körülmények miatt a bíróság korábban kártérítést vagy sérelemdíjat ítélt meg az elítélt javára, vagy az Emberi Jogok Európai Bírósága az államot kártérítésre kötelezte, a büntetés-végrehajtási bíró e határozatokat is beszerzi a döntés meghozatala előtt.

A kártalanítás napi tételének összegét az okozott sérelem mértékének megfelelően, a törvény adta kereteken belül határozza meg a büntetés-végrehajtási bíró. A bírói mérlegelés körében az a büntetés-végrehajtási bíró az elhelyezési körülményeket összességükben értékeli és határozza meg a sérelemmel arányban álló összeget. A kártalanítás teljes összege a jogsértő körülmények között fogvatartásban töltött napok számának és a kártalanítás napi tétele összegének szorzataként kerül meghatározásra.

A kártalanítás megfizetésére az állam köteles, a kártalanítási igény elbírálásával kapcsolatosan felmerült bűnügyi költséget az állam viseli.

A szabálysértési elzárást töltő elkövető, valamint az előzetesen letartóztatott és a rendbíróság helyébe lépő elzárásra kötelezett kártalanítás iránti igénye esetén is az elítélttel szemben lefolytatott kártalanítási eljárás szabályai irányadók.

A 3-4. és 6. §-hoz

A módosítás új jogintézményként vezeti be, preventív eszközként az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panaszt, amelyet írásban a büntetés-végrehajtási intézet parancsnokához nyújthatna be az elítélt vagy védője.

A büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka a panaszt tizenöt napon belül elbírálja. Ha a panasz alapos, a bv. intézet parancsnoka megteszi a szükséges intézkedések annak érdekében, hogy a bv. intézeten belüli elhelyezés a továbbiakban ne legyen jogsértő.

A parancsnok intézkedhetne a fogvatartott intézeten belül másik zárkába való áthelyezése vagy végső megoldásként a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága kijelölt szervezeti egysége vezetőjének egyetértésével – az egyes büntetés-végrehajtási intézetek telítettségét kiegyenlítő program keretében – másik intézetbe való átszállításáról határozhat. A parancsnok továbbá a zsúfolt körülmények okozta kellemetlenségek enyhítésére több szabad levegőn tartózkodást, további kapcsolattartást engedélyezhet, megnövelheti a látogatási idő tartamát, illetve intézkedhet az elhelyezési körülmények egyéb javítása iránt, mint pl. illemhely leválasztása, több fürdési lehetőség biztosítása. Ha az átszállítás az elítélt kapcsolattartás jogát sérti, az elítélt és a védője a határozattal szemben a büntetés-végrehajtási bíróhoz felülvizsgálati kérelmet nyújthat be, amelyet a büntetés-végrehajtási bíró az iratnak a hozzá érkezésétől számított öt napon belül bírál el. Ugyanez a szabály irányadó az előzetes letartóztatott vagy védőjének kérelme esetén is, amit a módosítás 6. §-a állapít meg.

Az 5. §-hoz

A módosítás a bv. intézetek telítettségének csökkentése érdekében a reintegrációs őrizet intézményének többirányú kiterjesztését is megvalósítja. Egyrészt a korábbinál szélesebb elkövetői kör számára teszi lehetővé e kedvezmény igénybe vételét, mivel a módosítás értelmében az immár nem csak az első alkalommal végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltre, hanem valamennyi gondatlanul elkövetett bűncselekmény miatt elítéltre, illetve nem többszörös visszaesőként elítéltre kiterjedne. A hatályos szabályozás alapján a reintegrációs őrizetbe helyezés feltétele az is, hogy a fogház vagy börtön fokozatban töltött szabadságvesztés tartama az öt évet ne haladja meg. Az előterjesztés ezzel szemben a nyolc évet meg nem haladó szabadságvesztés esetén teszi lehetővé e jogintézmény alkalmazását, és az alól a fegyház fokozatban büntetésüket töltőket sem zárja ki.

A módosítás a reintegrációs őrizetben töltendő időt a hatályos szabályozásnál differenciáltabban, a bűnösség fokától (szándékos-gondatlan) és a bűnismétlői minőségtől függően határozza meg.

A 7. §-hoz

A módosítás 7. §-a átmeneti rendelkezésként határozza meg azt, hogy a korábban bekövetkezett sérelmek miatt milyen feltételek mellett kerülhet sor az újonnan bevezetésre kerülő kártalanítási eljárás megindítására.

A 8. §-hoz

A hatálybalépésről rendelkezik.

Az igazságügyi miniszter

.../2016. (....) IM rendelete

a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet módosításáról

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 434. § (2) bekezdés a) pontjában kapott felhatalmazás alapján a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet 79. § 1. pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva – a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet 21. § 4. pontjában meghatározott feladatkörében eljáró belügyminiszterrel, a katonák vonatkozásában a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet 77. §-ában meghatározott feladatkörében eljáró honvédelmi miniszterrel egyetértésben, a legfőbb ügyész véleményének kikérésével – a következőket rendelem el:

1. §

A szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet (a továbbiakban: 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet) 121. § (1)–(2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre hat köbméter légtér és négy négyzetméter élettér jusson.

(2) Az élettér meghatározása szempontjából a zárka vagy a lakóhelyiség alapterületéből az illemhely által elfoglalt területet figyelmen kívül kell hagyni.”

2. §

A 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a következő 94/A. §-sal és az azt megelőző alcímmel egészül ki:

„57/A. Vélemény az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás iránti igény elbírálásához

94/A. § (1) A bv. intézet a benyújtott kártalanítás iránti kérelmről véleményt készít, amelyben a kérelem joglapjával kapcsolatosan a kifogásolt időszakokra és körülményekre vonatkozóan, tételesen kifejti az álláspontját. Az álláspontot alátámasztó iratokat a véleményhez csatolni kell.

(2) A véleményhez csatolni kell

a) a fogvatartotti nyilvántartás alapján készített kivonatot, amely tartalmazza a kérelemben megjelölt időszakot illetően az elhelyezési körülményekre vonatkozó adatokat, továbbá

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

b) a kérelemmel érintett valamennyi fogvatartási intézetnél rendelkezésre álló azon iratok – kiemelten a körletnapló – másolatát, amelyekből a sérelmezett időszakra vonatkozó tényleges elhelyezési körülmények megállapíthatók. Ha a fogvatartotti nyilvántartás adatai és a tényleges végrehajtási körülményekre vonatkozó adatok eltérnek, az eltérés indokát meg kell jelölni.

(3) Ha a bv. intézet információval rendelkezik arra vonatkozóan, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezés körülmények miatt a bíróság az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott javára kártérítést vagy sérelemdíjat ítélt meg, vagy az Emberi Jogok Európai Bírósága az államot kártérítésre kötelezte az ere vonatkozó adatokat is feltünteti a véleményben.”

INDOKOLÁS

Az előterjesztés a Bv. tv. módosításával és a bevezetésre kerülő új eljárásokkal, valamint a Bíróság által meghatározott követelményekkel összhangban módosítja a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendeletet is.

Az előterjesztés a CPT és a Bíróság által lefektetett követelményeknek megfelelően egységesen négy négyzetméterben határozza meg az elítéltek számára a zárkában vagy a lakóhelyiségben biztosítandó életteret. Az életter meghatározása szempontjából a zárka vagy a lakóhelyiség alapterületéből az illemhely által elfoglalt területet figyelmen kívül kell hagyni, azaz a CPT követelményekkel összhangban bruttó (azaz a cellán belüli illem/tisztálkodási helyen kívül a cella egész területe alapján számított) négy négyzetméter kerül meghatározásra.

A bv. intézet a benyújtott kártalanítás iránti kérelméről véleményt készít, amelyben a kérelem joglapjával kapcsolatosan a kifogásolt időszakokra és körülményekre vonatkozóan, tételesen kifejti az álláspontját. A véleményhez csatolni kell a fogvatartási körülményeket bizonyító, alátámasztó valamennyi adatot, iratot, illetve ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt a bíróság az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott javára korábban kártérítést vagy sérelemdíjat ítélt meg, vagy az Emberi Jogok Európai Bírósága az államot kártérítésre kötelezte az erre vonatkozó adatokat is.